



Conclusions del IV Simposi Internacional sobre l'Ensenyament del Català

Document provisional, elaborat per una comissió redactora, a partir de les notes dels secretaris de les sessions, pendent de la revisió i aprovació per part del Comitè Científic i el Comitè Organitzador

En primer lloc, abans de presentar les conclusions del IV Simposi sobre l'Ensenyament del Català, volem expressar un sincer agraïment a totes les institucions que han fet possible la present edició del Simposi, i, en particular, a les persones que han representat aquestes institucions en els comitès organitzador i científic. També volem agrair als ponents, comunicants i assistents les seves aportacions. Al llarg d'aquests dos dies hem comptat amb l'assistència de més de 300 persones i s'ha presentat un total de 113 comunicacions, unes xifres que sens dubte són un índex de l'altíssim l'interès que desperta la convocatòria del Simposi, més de trenta anys després de la primera edició. Unes dades que encara són més significatives si tenim en compte les dificultats que, per causes diverses, en aquests moments pateixen molts dels nostres centres educatius.

Els participants al IV Simposi Internacional sobre l'Ensenyament del Català i els membres del seu Comitè Organitzador i del seu Comitè Científic han analitzat i valorat durant dos dies la situació actual de l'ensenyament del català i les seves perspectives i reptes de futur. Aquest treball col·lectiu de reflexió ens porta a formular algunes conclusions: per una banda, s'ha evidenciat un seguit de constatacions de signe positiu, les quals ens indiquen que anem pel bon camí; i, per una altra banda, s'han evidenciat algunes constatacions de signe contrari, les quals es converteixen en reptes de futur i ens porten a fer un seguit de propostes de millora.

Del conjunt d'aportacions derivades de la conferència inaugural, de les tres ponències, de la taula rodona i del conjunt de comunicacions, volem destacar les constatacions següents:

- En primer lloc, s'ha presentat un gran nombre de comunicacions fruit d'experiències didàctiques i, també, un nombre elevat de comunicacions que són resultat de la recerca educativa. En concret, el 34% de les comunicacions presentades han correspost a l'eix 2 (didàctica de la llengua); el 28% a l'eix 3 (adquisició i aprenentatge de llengües); el 25% a l'eix 1 (llengua, cultura i societat); i el 13% a l'eix 4 (formació del professorat).

- En segon lloc, assenyalem que han estat molt nombroses les comunicacions referides a l'ensenyament del català a l'estranger; i molt poques, en canvi (de fet, només una), les referides a l'ensenyament del català en territoris de l'Estat Espanyol fora del domini lingüístic del català.
- En tercer lloc, s'ha de ressaltar la voluntat d'innovació que es desprèn de moltes de les propostes didàctiques presentades, que han versat sobre la introducció de noves estratègies didàctiques (aprenentatge entre iguals, ús de portafolis, tractament integrat de llengües, etc.).
- En quart lloc, és especialment rellevant el gran nombre de propostes que incorporen les tecnologies de la informació i la comunicació (les xarxes socials, sobretot) com a recurs didàctic. En aquest sentit, ens congratulem que la irrupció de les TIC a la vida social i també a les aules no s'hagi produït en detriment de l'ús de la llengua, sinó que, ben el contrari, hagi contribuït a enfortir-lo.
- I en cinquè lloc, cal remarcar l'assumpció generalitzada de l'enfocament comunicatiu en l'ensenyament de la llengua, la qual cosa es tradueix en un augment de l'interès per aprofundir el treball focalitzat en els aspectes funcionals i d'ús de la llengua, per tal d'assolir l'objectiu de millorar les competències comunicatives i lingüístiques.

Totes aquestes constatacions posen en relleu el fort compromís dels docents amb la llengua i la cultura del país, que és sens dubte la primera condició per avançar en la millora del seu ensenyament-aprenentatge.

Això no obstant, al costat d'aquestes constatacions de signe positiu, que són encoratjadores, també se n'observen algunes de negatives:

- El nivell insuficient d'ús real de la llengua entre els aprenents fora de l'aula i en tots els nivells educatius (infantil, primària, secundària, batxillerat, cicles formatius, adults i universitats), tot i que cal remarcar l'extensió d'algunes experiències positives, com les relacionades amb el voluntariat lingüístic en les seves diferents modalitats.
- Una escassa presència de la literatura en l'ensenyament de la llengua, cosa que també s'ha posat de manifest pel nombre reduït de comunicacions que hagin abordat aquesta temàtica, per bé que també es constata l'inici d'una inflexió de signe positiu.
- Les mancances de la formació inicial dels professionals docents pel que fa als aspectes lingüístics i didàctics, encara que també es constaten propostes de millora tant en la formació inicial com en la permanent.
- La dificultat de consolidar i de traduir en propostes concretes i eficaces les noves maneres d'ensenyar llengua derivades de les investigacions més recents. Ens referim a la tan necessària com complexa integració del treball de reflexió sobre la llengua dins l'enfocament comunicatiu; a l'articulació pràctica del

tractament integrat de llengües (TIL) i a l'aplicació del tractament Integrat de llengües i continguts. En definitiva, s'ha evidenciat la urgència d'assegurar un model propi d'ensenyament plurilingüe que tingui en compte la nostra realitat específica.

Fruit d'aquest conjunt de constatacions, es considera oportú i necessari reclamar a tota la societat en general, al conjunt de la comunitat educativa i a les institucions de govern. En primer lloc, reclamem un compromís ferm amb la nostra llengua i la nostra cultura en tots els territoris de parla catalana; en segon lloc, demanem una defensa decidida davant de qualsevol agressió a l'ús de la llengua catalana que impedeixi l'exercici dels nostres drets lingüístics; i, en tercer lloc, i d'una manera especial, reclamem fermesa en la defensa del model d'escola catalana i de la immersió lingüística, els quals s'ha demostrat que han estat, són i han de continuar essent garantia indiscutible d'aprenentatge de la llengua, de cohesió social i d'igualtat d'oportunitats.

Més concretament, proposem les **mesures** següents:

1. **Donar un nou impuls al català a tots els territoris que el comparteixen**, al Principat, a la Catalunya Nord, al País Valencià, a les Illes Balears i a la Franja a través de polítiques que assegurin el reconeixement, el coneixement, l'ús i la unitat de la llengua catalana.
2. **Estendre l'ensenyament del català a l'Estat espanyol**, com a matèria optativa, tant a les escoles com a l'àmbit universitari, amb l'objectiu de promoure el respecte que es mereixen totes les llengües.
3. **Potenciar la recerca sobre l'ensenyament i l'ús de la llengua** a tots els nivells educatius, i implicar-hi els mestres, els professors de secundària i de persones adultes perquè puguin aportar-hi el seu coneixement i la seva experiència.
4. **Millorar la formació tant inicial com contínua dels docents en general i del professorat de llengües en particular**, que els prepari eficaçment per a dur a terme a les aules una autèntica **integració del treball de reflexió sobre les estructures lingüístiques dins un enfocament comunicatiu de l'ensenyament de les llengües**.
5. **Clarificar els conceptes relacionats amb la competència plurilingüe** que ha d'adquirir l'alumnat; una competència que s'ha d'entendre com la capacitat d'aprendre noves llengües al llarg de la vida, per mitjà de l'activació de la transferència lingüística, i no pas com una acumulació de coneixements fragmentaris de llengües diverses que pot portar a una pugna entre les llengües ensenyades a les aules pel nombre d'hores de docència.
6. Definir un **model propi d'ensenyament del català en un entorn plurilingüe**, basat en una adaptació del tractament integrat de llengües que tingui en compte les particularitats del nostre context i **que parteixi del català com a llengua normal d'ensenyament**.

7. **Corresponsabilitzar els docents de tots nivells educatius i de totes les àrees en la millora de les habilitats lingüístiques de l'alumnat**, per dues raons: d'una banda, perquè l'aplicació generalitzada de pràctiques comunicatives formatives és el millor camí per garantir l'adquisició d'un bon domini de la llengua en contextos reals; i, d'altra banda, perquè solament es pot produir una apropiació efectiva de coneixements nous en qualsevol àrea per mitjà d'una elaboració discursiva activa per part de l'aprenent.
8. **Incorporar el perfil d'especialista de llengua en la formació inicial dels mestres d'Infantil i Primària**. Aquest perfil de mestre s'hauria de distingir per una sòlida formació lingüística, literària i discursiva que capacites per liderar, desenvolupar i avaluar projectes de millora i d'innovació a les escoles.
9. **Incrementar el nivell d'exigència en la formació lingüística de tots els docents**. En aquest sentit, considerem que, més enllà dels requisits en llengua catalana i castellana que es demanaran a partir del curs vinent per a l'accés als graus de Mestre, convindria que aquesta exigència lingüística també fos tinguda en compte a l'hora d'accedir a la funció docent.
10. **Establir unes competències lingüístiques comunes exigibles als docents de totes les àrees**, de tots els àmbits i de tots els nivells (infantil, primària, secundària, batxillerat, formació professional, formació d'adults, universitat). Aquestes competències es podrien formular així:
 - a) Dominar la llengua i posseir la capacitat de modular-ne l'ús d'acord amb les característiques de l'alumnat, tenint en compte la seva diversitat i els objectius de cada etapa.
 - b) Integrar com un element central de la seva funció d'ensenyants l'objectiu d'ajudar els alumnes a assolir el domini de la llengua tant oralment com per escrit.

En darrer lloc, proposem la **creació d'una associació d'ensenyants de llengua, de caràcter professional**, que ens permeti de mantenir un contacte continuat, entre edició i edició d'aquests Simposis, per tal de compartir bones pràctiques, innovacions i noves recerques per tal d'avançar en la millora de l'ensenyament de la llengua.

Finalment, lamentablement, una vegada més, es fa necessari denunciar les agressions i fins i tot les vexacions que avui continuen patint la llengua catalana, l'escola catalana en llengua i continguts i, en definitiva, tots els territoris que compartim la llengua catalana. Ens sumem, doncs, al clam i a les accions de totes les entitats i col·lectius que cada dia i sense defallir defensen la llengua i l'escola catalanes al Principat, al País Valencià, a les Illes, a la Catalunya Nord i a la Franja.

Vic, 5 d'abril de 2014

Comissió redactora de les conclusions

del IV Simposi Internacional sobre l'Ensenyament del Català